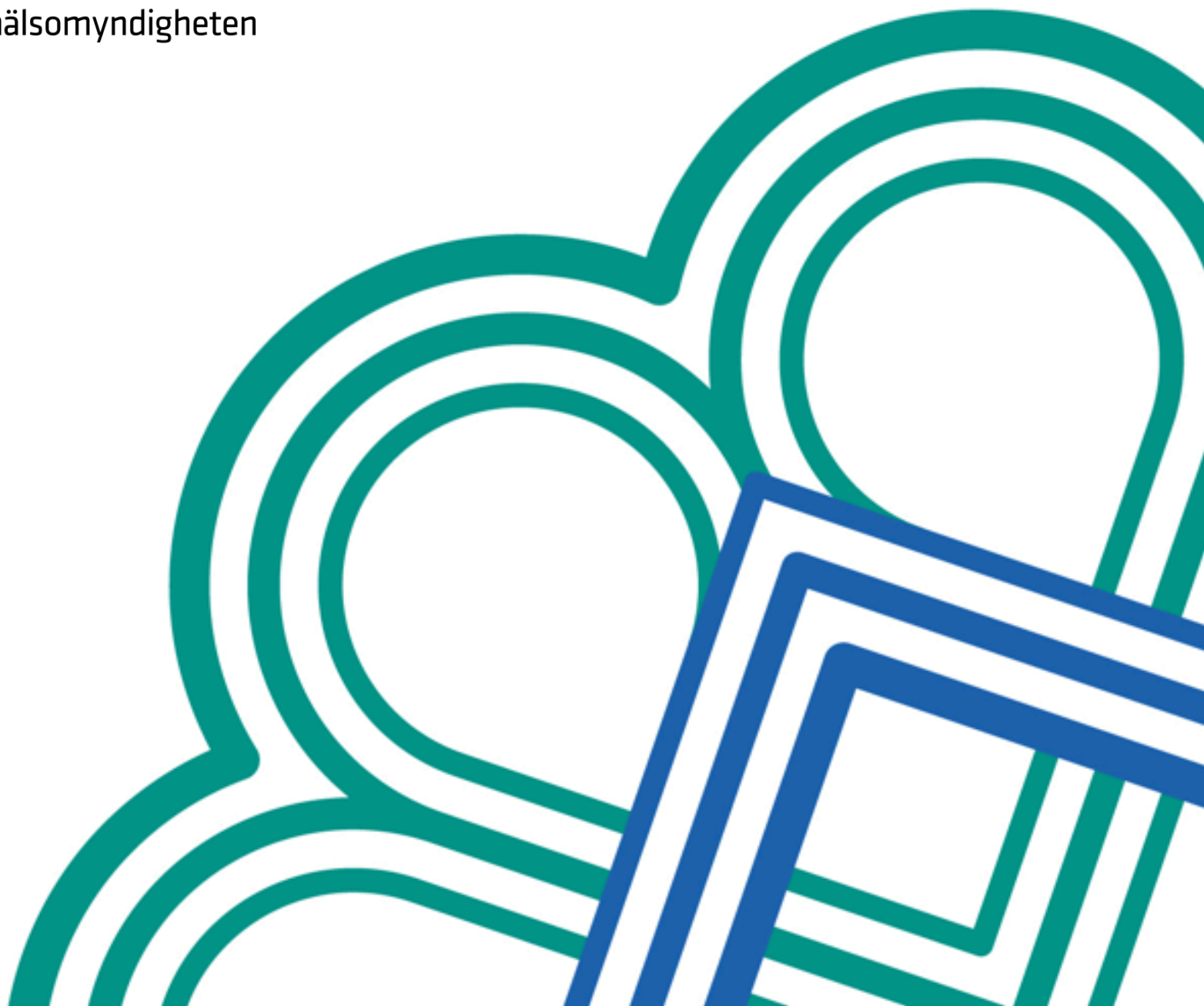

Folkhälsomyndigheten

Kontrollköp - tobak och folköl

Disposition

- Lagstöd för kontrollköp
- Vad innebär kontrollköp?
- Provköp vs. Kontrollköp
- Arbetet med kontrollköp på Folkhälsomyndigheten
  - Vägledning och information om kontrollköp
  - Uppföljning av kontrollköp
  - Föreskriftsarbete om kontrollköp av tobak och folköl
  - Regeringsuppdrag (RU) om kontrollköp av tobak och folköl

Kontrollköp - lagstöd

- Den 1 maj 2014 infördes bestämmelser om kontrollköp i alkohollagen (2010:1622), tobakslagen (1993:581) och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel
- Lagbestämmelserna ger kommunen möjlighet att genomföra kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel i syfte att kontrollera att den som lämnar ut dessa varor förvissas sig om att mottagaren har uppnått den ålder som lagen föreskriver, dvs. 18 år.
  - Exempel ur tobakslagen på "förvissande-kravet": *Tobaksvaror får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut tobaksvaror skall förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.**

Kontrollköp – reglering i AL och TL

- Befogenhet för kommunen att göra kontrollköp
- I syfte att få underlag för dialog om förvissande-kravet 18 år
- Kommunen får endast anlita person som fyllt 18 år
- Får göras utan att underrätta i förväg
- Kommunen måste snarast efter genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren (NI)
- Resultatet från kontrollköp får inte utgöra grund för adm. sanktion
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp

Kontrollköp

Vad är ett kontrollköp?

Förenklat:

- En person över 18 år med ungdomligt utseende testar om det går att handla folköl eller tobak utan att visa legitimation
- Kontrollköpet sker i kommunens regi och som en del i myndighetsutövningen vid tillsyn
- Kommunen följer snarast upp resultatet med näringsidkaren i syfte att få till dialog och förbättring av rutinerna för ålderskontroll.

Provköp vs. Kontrollköp

Provköp som kartläggning

Myndigheter   NGO 's

Institutioner   Media

Provköp vid tillsyn före 2014

Utan lagstöd

Variation i
användandet

Underlag   Administrativa
för dialog   sanktioner

JO-beslut*

Ds 2012:11
Prop. 2013/14:56

Kontrollköp

Lagstöd 1 maj 2014

- Endast kommun
- I tillsynsverksamheten
- Syfte: Underlag för dialog
- Över 18 år
- Snarast underrätta NI
- Inte adm.sanktioner
- Kan kompl. med föreskrifter

Arbetet med kontrollköp vid Folkhälsomyndigheten

- Vägledning och information om kontrollköp
- Uppföljning av kontrollköp
- Föreskriftsarbete om kontrollköp av tobak och folköl
- Regeringsuppdrag (RU) om kontrollköp av tobak och folköl

Arbetet med kontrollköp vid Folkhälsomyndigheten

- Informationsbrev om kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel

- Vägledningsdokument om kontrollköp av folköl och tobak.

Arbetet med kontrollköp vid Folkhälsomyndigheten

- Uppföljning av kontrollköp
  - Länsrapport (enkäter)
  - Prel. uppföljningsprojekt av metodens effekter

- Föreskriftsarbete:

Den 1 augusti fick Folkhälsomyndigheten bemyndigande att meddela föreskrifter om genomförande av kontrollköp av folköl och tobak*

- Prel. beslutsunderlag i feb. 2015

Övergripande tidsplan föreskriftsprojekt/ allmänna råd om kontrollköp

2014	
Sept-dec	Pågående intern utredning Referensgruppsmöte Remissutskick av utkast föreskrifter/allmänna råd
2015	
Jan–mars	Behandling av inkomna remissvar Slutligt beslut om föreskrifter/allmänna råd
Mars	Publicering av föreskrifter/allmänna råd

Arbetet med kontrollköp vid Folkhälsomyndigheten

Regeringsuppdrag om kontrollköp:

- Regeringsbeslut 12 juni 2014
- Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att *"genomföra utbildnings- och informationsinsatser avseende den lagreglerade möjligheten att använda kontrollköp som tillsynsmetod när det gäller försäljning av folköl och tobak i butik. "**
- Specifikt: *" Myndigheten ska ta fram utbildnings- och informationsmaterial och utbilda länsstyrelserna så att dessa har förutsättningar att förmedla kunskap om metoden vidare till kommunerna." **
- Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2015

Övergripande tidsplan för regeringsuppdraget om kontrollköp

2014	
Aug	Projektplan, tids- och aktivitetsplan och kommunikationsplan. Samverkan med representanter för målgrupperna.
Sept–dec	Produktion av informations- och utbildningsmaterial som huvudsakligen riktar sig till näringsidkare och deras personal, men kan användas av kommunen. Det tryckta materialet översätts till ett antal språk för så bra genomslag som möjligt hos detaljhandeln.
2015	
Jan–mars	Fortsatt produktion av informations och utbildningsmaterial. Särskilt fokus på material om kontrollköp som endast riktar sig till kommunen, som t.ex. blanketter som kan användas i samband med kontrollköp. Nära samarbete med föreskriftsprojektet om kontrollköp eftersom resultatet från föreskriftsprojektet är avgörande för innehållet i detta material.
April	1 april (prel. datum) genomförs utbildningsinsats för länsstyrelsen. Folkhälsomyndigheten publicerar utbildnings- och informationsmaterial och tillhandahåller utbildningspaket. Länsstyrelsen utbildar sina respektive kommuner.
Maj–juni	Uppföljning av utbildningar och insatser, rapportskrivning. Återredovisning av uppdraget den 30 juni.

Kontrollköp

Avslutningsvis

- Åldersgränsen 18 år - central tillgänglighetsbegränsande faktor
- Kontrollköpet testar rutiner för ålderskontroll och ger underlag för dialog mellan kommun och näringsidkare om gällande regelverk samt möjlighet till förbättrade rutiner för att upprätthålla åldersgränsen.
- Metoden kan därmed även bidra till regeringens särskilda satsning inom ANDT-strategin "*att stärka arbetet med näringens egenkontroll*"*
- Kontrollköp som tillsynsmetod kan i förlängningen bidra till upprätthållande av åldersgränser vid försäljning av folköl och tobak.
- Mer info. och vägledning om kontrollköp, se länk

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-tobak/kontrollkop/>

Tack!

Stefan Persson

Utredare

010-205 2889

Folkhälsomyndigheten

Enheten för alkohol och tobakstillsyn

stefan.persson@folkhalsomyndigheten.se